

תולדות חיו ופועלו של מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל

מרן הרב עובדיה יוסף זצוק"ל נולד בבגדד שבבבל (עיראק) בחודש תשרי תרפ"א (סוף שנת 1920). הוא עלה עם הוריו, רבי יעקב ז"ל והרבנית ג'ורג'יה ע"ה, לירושלים בהיות בן ארבע שנים. בילדותו למד הרב בתלמוד התורה "בני ציון" אצל מורו ורבו באותם הימים, הגאון רבי אליהו לופס, אשר לאחר פטירתו בשנת תרח"ץ (1938) הספידו הרב עובדיה יוסף וכינה אותו "ספר התורה ארון קודש".

כבר בילדותו ניכר כי נועד הרב לגדולות, וכשכל הילדים היו משחקים, הרב, בהיותו בן שבע שנים בלבד, היה יושב ולומד שעות ארוכות בתנ"ך, ובפירוש "תורה תמימה".

בהיות הרב בן שמונה שנים, לקחו אביו לבית המדרש "בית זליכא", בית המדרש הגדול בבגדד, שם ישבו גאוני בבל, רבי נסים כדורי ז"ל ורבי סלמאן חוגי עובדי ועוד. ביקש אביו של רבנו מגאוני בבל שיבחנו את בנו. שאלו את רבנו מהו לומד וכשהשיב "פרק המפקיד", בחנו אותו על כל הפרק, והרב קרא לפניו את הפרק כולו, מילה במילה. השתוממו רבני בבל ואמרו לאביו "בנך זה עתיד להיות מורה הוראות בישראל, לכן שמור עליו". עד היום שמורים כתבי יד של רבנו מאז היותו נער, המעידים כי כבר בצעירותו היתה לו בקיאות מדהימה בתורה. כמו כן, הוא היה ניכר שניחן בכישרונות יוצאים מן הכלל בהבנה עמוקה ובסדר ובהירות הדברים, וכמובן כוח זיכרונות המופלא. כל אלה בצירוף התמדתו ויגיעתו ואהבתו הרבה ללימוד התורה.

אחר כך למד הרב בישיבה המפוארת "פורת יוסף", ששכנה אז בין חומות ירושלים העתיקה. שם המשיך רבנו לגדול ולהתעלות בתורה ולהפוך במהרה לאחד מגדולי הדור. בישיבת פורת יוסף למד הרב בעיקר אצל ראש הישיבה דאז הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל, אשר הכיר בגדולותו של רבנו ונקשר אליו מאוד ולימים גיבה אותו בתחילת דרכו בפסיקה ההלכתית. לאשה נשא הרב את הרבנית מרגלית ע"ה, בתו של הרה"ג רבי אברהם פטאל זצ"ל. הנישואים נערכו בירושלים בשנת תש"ד (1944), ומאז עמדה הרבנית ע"ה לימין הרב במסירות נפש. תמיד תלה רבינו את הצלחתו בזכות רעייתו הרבנית ע"ה.

מיד לאחר נישואיו, נתמנה הרב לחבר בית הדין לעדות הספרדים בירושלים עם הרבנים הגאונים רבי יהודה הכהן, ומורו ורבו רבי עזרא עטייה שהיה אב בית הדין. במשרה זו שימש הרב עד שנת תש"ז (1947).

אחר כך נסע הרב לקהיר שבמצרים, ושם שימש רב ודיין. הרב קיים שם שיעורי תורה בישיבות "אהבה ואחוה" ו"מדרש רשב"י" והנהיג שם את הקהילה שם בדרך התורה. בשלהי שנת תש"ט (1949) הרב התפטר מן הרבנות של מצרים בשל שערורייה של הנהלת בית החולים הישראלי בקהיר, שהאכילו נבלות וטריפות לישראל בחסות מי שסכין כרב ראשי למצרים מטעם הממשל שם (כמובא ב"ביע אומר" חלק י' דף תלז ע"ב).

בבואו ארצה בשנת תש"י (1950) סבל רבנו מעוני גדול וחי בצער ובדוחק. באותה תקופה למד הרב ב"מדרש בני ציון" של הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל, גאון ירושלים שקירב את הרב והעריכו מאוד. שם למדו גם הגאונים ר' ישראל יעקב פיישר, רבי שלמה זלמן אוירבך ורבי אברהם זלזניק ועוד רבים מחכמי ירושלים.

הגאון רבי צבי פסח פראנק היה גדול הדור באותם ימים ומוערץ בפי כל חכמי ירושלים וכל חכמי ירושלים. רבנו העריץ את הגאון רבי צבי פסח בכל מאודו, והיה מארח בביתו את הגאון זצ"ל, שבא לעודד את רבנו שלא יירא מגורמים שונים שבאו להצר את צעדיו מפני שחולק על מרן רבנו יוסף חיים

מבבל בדרכי הפסיקה בהלכה. כמובן, ביקור זה בבית רבינו היה לשם דבר, והכל ידעו כי מאחורי רבנו עומד גאון עולם, הרב צבי פסח פראנק, רבה של ירושלים.

הגאון הרב פראנק ראה ברבנו דמות של גדול בתורה, שמן הראוי שיצא להנהגת הציבור הספרדי בארץ ישראל עוד באותם הימים. כך, לאחר פטירת הגאון רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל, בשנת תשי"ג (1953), פנה הרב פראנק אל רבנו שליט"א, ואמר לו כי הוא מבקשו שיציג מועמדותו למשרת הראשון לציון הרב הראשי לישראל. וזאת אף שבאותם הימים עוד היו כמה גדולי תורה מעדות המזרח, שהיו מבוגרים מרבנו, וראו עצמם מתאימים יותר למשרה זו. למעשה, לא צלח הדבר, ורבנו לא נתמנה למשרה זו, עד שנת תשל"ג (1973).

כמו כן, באותם הימים נקשר הרב בעבותות אהבה עם ידידו הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך זצ"ל, שהתבטא על רבנו, שאילו היה חי לפני כמאתיים שנה, גם כן היה נחשב בלי ספק לאחד מגדולי הפוסקים. בשנת תשי"א (1951) נענה הרב לבקשת הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל רב ואב"ד פתח תקווה, ובא לכהן כדיין בבית דינו. לאחר מכן שב הרב לירושלים, ובשנת תשי"ב הוציא את ספרו "חזון עובדיה", שנתקבל באהבה אצל יודעי דת ודין. הרב פעל במרץ כל אותן השנים ואף לאחר מכן להחזיר את עטרת יהדות ספרד ליושנה, במובנים רבים, ובעיקר בהיותו מסדר פסקי הלכות על פי דעת מרן ה"בית יוסף". באותה העת, החל רבנו להתפרסם בציבור כפוסק גדול, והגאון רבי ראובן כץ, שהיה ידוע כגאון עולם עוד בדור שקדם לשואה, ייעדו ל

כהן אחריו במשרת הרב הראשי לפתח תקווה. אולם רבנו, מיאן לקבל עליו משרה רמה זו, כדי שלא לפגוע במועמד אחר למשרה זו, שהמבוגר ממנו. הגאון הרב כץ היה משבח את רבנו בפני גאוני ירושלים, ראו איזה צדיק הרב יוסף, שאינו מקבל עליו משרה נחשקת, כדי שלא לפגוע באדם אחר. בימי חג הסוכות, היו מגיעים כל גאוני ירושלים לסוכתו של הגאון הרב כץ, וכאשר היה מגיע רבנו, היה הרב כץ מכבדו לשבת לימינו, וכך ידעו כולם את מעלתו של רבנו, למרות צעירותו, הרב כץ חולק לו כבוד כאחד הגדולים.

בשנת תשי"ז חזר רבנו לפתח תקווה עד לשנת תשי"ט, אז חזר לירושלים ונתמנה שם לחבר בית הדין האזורי. באותה תקופה נרקמו קשרי ידידות מופלאה בין הרב לגאון רבי אליעזר יהודה ולדנברג זצ"ל, מחבר שו"ת "ציץ אליעזר", אשר היה יושב עם מרן שעות רבות כדי לערוך את פסקי הדין בתיקים שהונחו לפניו. בשנת תשכ"ד מונה רבנו למשרת חבר בית הדין העליון לערעורים. פעלו רבות למינויו, הגאוני רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל ורבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל.

בשנת תשכ"ט (1969) נתמנה הרב לכהונת הרב הראשי לתל אביב יפו. פעילות הרב בתל אביב ניכרה בעוצמתה בסידור עניני המקוואות כדעת פוסקי ספרד, בהקמת רשת כשרות ראויה לשמה, ובקיום שעורי תורה רבים. השלב הבא בדרכו של רבנו היתה משרת הראשון לציון, הרב הראשי לישראל. מרן שליט"א סירב בתחילה בכל תוקף לרעיון זה. אולם בעקבות לחץ מצדו של הרב אלישיב, הרב נעתר והסכים להעמיד את עצמו למשרה זו. מערכת הבחירות היתה קצרה ביותר, וחוגי השלטון פעלו בכל תוקף למנוע את מינויו של רבנו כרב ראשי. אך בסופן של דבר, בחסד ה', התמנה הרב למשרה זו.

בימי כהונתו של רבנו כראשון לציון, הצליח מרן להפוך את הרבנות הראשית על פניה בהרבה עניינים שהיו מושרשים בתוכה מרעה לטובה, כמו חיזוק מוסד הדיינות, והפעלת לחץ כבד על הדיינים לנהוג כראוי עם בעלי הדין הבאים לפניו. באותם הימים היה הרב מסתובב בכל הארץ, והיה מחזק את העם להתקרב ולהתחזק בענייני הדת, בהקמת תלמודי תורה ובתיספור תורניים, ובגיוס כספים לסיוע למוסדות התורה בארץ. הרב היה מחזיק מכיסו הפרטי תלמידי חכמים רבים, וגם רעייתו הרבנית נחלצה לא פעם לסייע למוסדות התורה.

רבנו אף היה מכתת רגליו לבתיהם של אנשים רבים, על מנת להשפיע עליהם ללכת בדרך התורה, בשמירת שבת, כשרות וטהרת המשפחה. בתקופת כהונתו כרב ראשי לתל אביב פרצה מלחמת יום הכפורים אשר גבתה קרבנות רבים, עד שנותרו קרוב לאלף עגונות שלא התברר גורל בעליהן ולא היה מי שיוכל לדון בכמות הגדולה של התיקים. הרב נדרש להכניס ראשו לעובי הקורה בעניינים חמורים אלו, וברוך ה' עלה בידו להתיר את כל עגונות המלחמה, בסברות אמיתיות וישרות, המשמשות לדורות את כל מי שבא לדון בעניינים אלו. כמו כן, הרבה הרב לעבור ממקום למקום, לחזק את לבם של החיילים.

בשנת תשמ"ד (1984) סיים הרב את כהונתו כרב ראשי לישראל וכנשיא בית הדין העליון, אך עד יום מותו, נהג גדולי הדיינים להפנות אליו את המקרים הסבוכים ביותר בבתי הדין. לאחר מכן הקים הרב תנועה פוליטית במטרה לחזק את התורה ולהחזיר עטרה ליושנה, להרים את קרנה של יהדות עדות המזרח ולקרב את עם ישראל לאביהם שבשמים. במשך השנים היה הרב מקפיד להגיע לכל כינוס של תורה שהוזמן אליו, אפילו לכינוסים מועטי משתתפים, בשל תפישתו כי מוטל עליו להרבות תורה ככל יכולתו. כך נהג כל ימיו.

בשנת תשמ"ז בעקבות החלטת "מועצת חכמי התורה" שעמד בראשה, הוקמה תנועת "אל המעיין" במטרה לקרב יהודי הפריפריה לרוח ישראל סבא, ואף לסייע למצוקתם הכלכלית. בשנת תשנ"ד (1994) נפטרה הרבנית מרגלית יוסף ע"ה, אשר ספדו לה גדולי הרבנים בארץ ישראל ובראשם רבנו, שביקש ממנה בתוך דבריו, שתתפלל עליו שיוכל להמשיך בתפקידו - ללמוד וללמד, לשמור ולעשות.

בין ספריו וחבוריו שלהרב: "ביע אומר", "חזון עובדיה" (בתוכם: "עטרת זהב" "אמה של מלכות"), "יחווה דעת", "לוי חן", "טהרת הבית", "מאור ישראל", "הליכות עולם", "ענף עץ אבות".

בתחילתה של שנת תשע"ד, לאחר ייסורים קשים ומרים, הסתלק מן הרב עובדיה יוסף לבית עולמו, כשהוא מותיר אחריו רבבות תלמידים וילדים רוחניים, ומפעל אדיר של תורה וזיכוי הרבים. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים.

(הובא באדיבות אתר הידברות)